

Verslag instructie Barneveld 25 januari 2020

Huidige situatie

- Boomgaard bij boerderij Paradijs met bomen van ca. 6 jaar oud.
- 2 jaar geleden ook daar instructie gegeven en gesnoeid.
- Toen groeiden veel bomen niet goed: weinig sterke scheuten en veel bloemknoppen.
- Sterk de bomen terug gesnoeid, meestal tot in het 2jarige hout.

Rechts is de groei van de afgelopen 2 jaar te zien met vooral in tweede jaar bosjes met relatief dunne scheuten op het eind van de gesteltakken. Links de tot in het 2jarige hout teruggesnoeide boom.

Resultaat van de vorige snoei

- Bij snoeien van hoogstambomen is het heel belangrijk om te kijken wat voor effect het snoeien van de vorige keer heeft gehad!
- Veel bomen hebben vooral het eerste jaar na de sterke snoei sterk gereageerd met meestal scheuten van meer dan 60 cm. Dat was ook de bedoeling!!

- Sommige bomen zijn echter in het jaar erna al minder hard gaan groeien en hebben kortere en relatief dunnere nieuwe scheuten gemaakt (vaak soort bosjes) en bloemknoppen op het 2jarige hout.
- Dat is ongunstig voor verdere uitbouw. Voor opbouw boom heb je toch wel sterke scheuten nodig van minimaal pinkdikte en liefst zo weinig mogelijk bloemknoppen op het 2jarige hout.
- Mindere groei komt doordat er hoogstamappels staan met zwakkere onderstam en tussenstam: groeien minder hard en zijn al sneller vruchtbaar.
- Sommige appels groeien wel goed maar dan gaat het om sterk groeiende rassen zoals de Bellefleur (zie verderop).

Hoe moet de boom er in de toekomst uitzien?

Vaak wordt er niet gepraat over het eindbeeld bij hoogstamfruitbomen. Welke volwassen boom wil je graag hebben: welke vorm en welk formaat? Dat is echter wel belangrijk bij de aanpak van de opbouw van bomen. Ik wil graag het volgende:

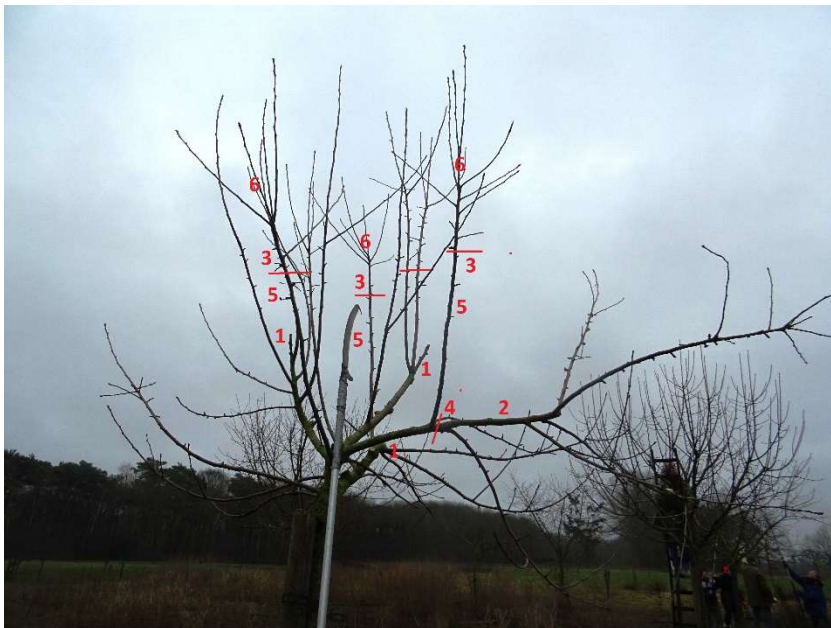
- Een volwassen hoogstamboom moet het liefst minimaal 8m breed en 6m hoog zijn. Dat kan alleen met zaailingonderstammen en niet te vruchtbare rassen.
- Ik wil graag een model met meerdere hoofdsteltakken omhoog (de zogenaamde hoogtelijnen) en daaraan zijtakken die naar buiten groeien. Dat is ook het meest natuurlijke model van de appelboom.
- Hetzelfde model wil ik ook bij een peer, want een peer met meerdere hoogtelijnen groeit minder hard in de hoogte en je bouwt makkelijker de boom met zijetages op.

Hierboven is een Bramley Seedling te zien van 15 jaar oud en 9 m breed en 7m hoog. Het is een aardige bolvorm, hoewel de eerste etages wel relatief sterk naar buiten groeien.

Uitgangspunten bij opbouw van jonge bomen

- Groei is het belangrijkste: voldoende groei houdt in dat er scheuten van minstens 50cm in de boom zitten, vooral op de hoogtelijnen.
- De boom moet vooral in de hoogte groeien en ook in de breedte, maar dat gaat vaak makkelijker.
- De boom moet een evenwichtige opbouw hebben: dat betekent overal zo veel mogelijk een bolvorm met aan alle kanten takken omhoog en naar buiten.
- Zo veel mogelijk takken laten zitten die gebruikt kunnen worden voor de opbouw. Alleen takken die verkeerd groeien of andere takken raken, weg snoeien.

Zorgen voor evenwichtige opbouw

- Zorgen voor zoveel groei in de hele kroon, in de hoogte en breedte.
- Onevenwichtige groei: corrigeren met snoei.
- Boom hiernaast sterk teruggesnoeid 2 jaar geleden (1).
- Nu veel nieuwe steile scheuten: goed voor hoogteopbouw!
- Zijtak (2) gaat wel erg sterk naar buiten. Daarom wegsnoeien bij (4).
- Verder zie je lange 2jarige scheuten (5) en bosjes dunnige 1 jarige scheuten (6).

Veel zijn niet bruikbaar: dan kun je de niet bruikbare wegsnoeien maar als resultaat krijg je veel snoeiwonden en veel nieuwe scheuten waarvan meeste niet bruikbaar zullen zijn.

- Beter om bij (3) terug te knippen in het 2jarige hout op naar buiten staande ogen: dan krijg je minder scheuten, maar wel sterkere en meer bruikbaarere.

Ladderzetten in de hoogstamboom

- In deze bomen die 3 tot 5m hoog zijn kan nog een driepoot worden gebruikt. Het veiligst is het om die in de kroon te plaatsen met de uitklappoot naast de stam. Zo kan veilig en snel de boom

worden gesnoeid. De brigade maakt gebruik van opsteekladders die in de A-stand kunnen worden gezet. Vaak staan ze dan aan de buitenkant van de kroon: dat is niet zo veilig en ook moet je dan veel vaker de trap verzetten.

- Ook met de A-stand blijkt wel dat de ladders de takken in de kroon worden geplaatst. Dan moet de ene kant van de ladder zo dicht mogelijk tegen de stam worden aangezet of net naast de stam.
- De bomen hebben echter ook al zulke dikke gesteltakken dat een ladderzet kan worden gemaakt. Zie foto hiernaast waar de ladder in een vork staat met gesteltakken die ca. 3cm dik zijn.
- Het voordeel hiervan is dat de ladder heel veilig staat en dat alle takken makkelijk bereikbaar zijn, zeker ook de hoge!
- Belangrijk is wel om dan alles wat in de weg zit voor de ladder en de snoeier weg te halen. Dus ook goed geplaatste takken. Je moet makkelijk de ladder in de boom kunnen zetten en makkelijk op de ladder kunnen werken!
-

Snoei boom met wat minder groei in 2^e jaar

De boom hierboven heeft in het tweede jaar bosjes met wat kleinere scheuten op het eind van de gesteltakken gemaakt: die zijn te dun en te veel om mee verder te bouwen. Het makkelijkst is het dan om weer relatief fors terug te knippen in 2jarig hout.

Wat doen met welke takken:

1. mooiste verlengenis als hoogtelijn: omhoog en iets naar buiten. handhaven maar onder 1jarige zijtakjes doorknippen in het 2jarige hout.
2. Tak staat naar binnen gericht en moet weg.
3. Tak staat naar teveel opzij gericht en moet weg.
4. Zijtak naar buiten: handhaven, kan zij etage worden. Zijtakken hoeven niet te worden ingeknipt!
5. Zijtak die wat omhoog staat en kan concurreren met de hoogtelijn: ook weghalen.

Het verhaal over inknippen

Vaak hebben snoeiers geleerd om de 1jarige takken voor 1/3 in te knippen, zeker alle gesteltakken. Dan stel ik de vraag waarom doe je dat? Want het is belangrijk om te weten wat het effect is van inknippen.

Effecten van inknippen:

- Inknippen zorgt voor versteviging van de (gestel)tak.
- Ook kan het zorgen voor extra vertakking.
- Zorgt voor minder bloemknoppen op de scheut in het tweede jaar.

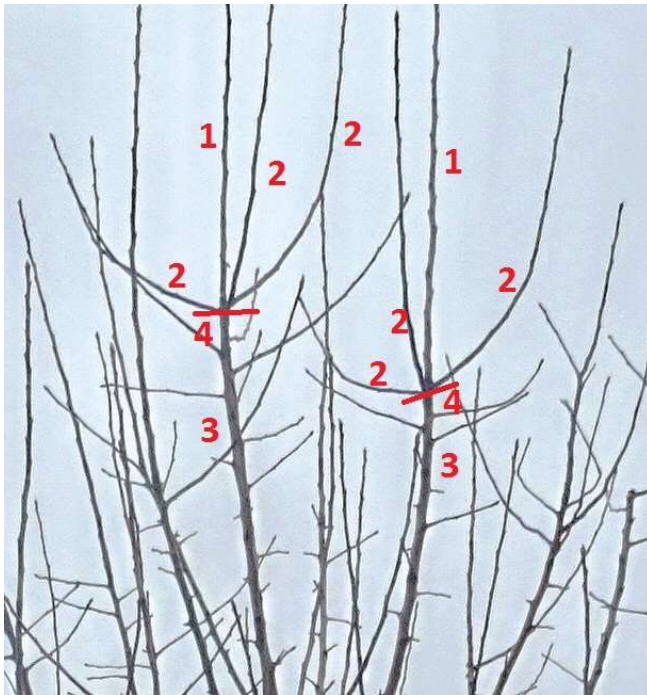
Wel of niet inknippen:

- Hoogtelijnen knip ik meestal wel in: daar wil ik de meeste groei houden en door het inknippen zorg ik voor minder bloemknoppen en meer groei. Ook is het vaak wel nuttig om de gesteltak te verstevigen. Te lange kale (>80cm) hoogtelijnen zonder zijtakken knip ik ook terug om te proberen nieuw zijhout te krijgen.
- Zijetages knip ik eigenlijk nooit in. Ten eerste kost dat veel tijd en ten tweede zorgt dat ervoor dat een zijtak niet zijn natuurlijke ontwikkeling gaat volgen: vaak begint een zijtak schuin omhoog staand en groeit en krijgt vruchten en gaat daardoor vlakker staan en zelfs meer of minder hangen.
- Door vruchtdracht kan echter een zijtak ook weer teveel gaan doorhangen: dan kun je dat corrigeren door de tak terug te snoeien op een groeischeut schuin omhoog.

Hierboven links een boom waarvan takken altijd zijn ingeknipt. Rechtsboven een hoogtelijn met daaraan een zijetage die al na een paar jaar door vruchtdracht ging doorhangen: teruggezet op een groeischeut.

Snoei Bellefleur

- De bellefleur groeit goed, ook in het tweede jaar.
- *Op de foto hiernaast zie de groei:*
 1. De 1 jarige verlenging van de hoogtelijn
 2. 1 jarige zijtakken
 3. het 2jarige hout met bloemknoppen en bovenin korte zijtakjes
 4. de overgang van 1 naar 2jarig hout.
- De Bellefleur heeft een duidelijk eigen karakter: veel gesteltakken willen omhoog groeien, ook die takken die in eerste instantie op zijtakken lijken en waarvan je wil dat ze naar buiten groeien.
- Bij deze boom zie je een harttak met na een halve meter een verdeling in 3 gesteltakken verder de hoogte in. Maar je ziet dat de zogenaamde 1^e etage-takken ook mee gaan doen in de hoogte. Die zijn ook al redelijk sterk ontwikkeld (soms zijn ze maar 30 cm lager dan de takken van de 2^e etage!

•

Wat veel mensen dan doen is de hoogte uit die zijetages halen en naar buiten dwingen. Maar dan krijg je ofwel sterk reactiehout omhoog of dat de takken sterk naar buiten groeien en daarmee een onevenwichtige kroon gaan vormen (te breed onderin).

- Daarom laat ik die takken toch meedoen in de hoogte. Maar dat kan betekenen dat op bepaalde plekken in de kroon in de toekomst de hoogte gemaakt gaat worden met die zogenaamde zij-takken en dat gesteltakken vanuit de harttak teveel in het midden van de kroon staan en daarom verwijderd (gaan) worden.

Peer met evenwichtige kroon en goede groei

- De meeste peren in de boomgaard groeien goed. De nieuwe scheuten zijn soms meer dan 60 cm lang.
- De grootste peer kent een vrij evenwichtige vorm met een bolvorm en verschillende hoogtelijnen, met daaraan overal zijtakken. Er is een evenwichtige hoogte- en breedteopbouw.
- De hoogtelijnen staan relatief steil maar dat is normaal bij een peer. De zijtakken staan nu ook nog wat schuin omhoog maar zullen in de loop van tijd meer gaan hangen door vruchtdracht.
- Snoeien is hier makkelijk: door de groei van de boom en takken wordt de boom vol en gaan takken elkaar raken of groeien takken de verkeerde kant op.
- Dat betekent vooral uitdunnen: dus kiezen tussen takken en verkeerd groeiende (naar binnen of teveel opzij) takken wegsnoeien.
- Belangrijk is verder om te kijken met welke hoogtelijnen je de boom verder wilt uitbouwen en zorgen voor voldoende zijetages die niet te dicht boven elkaar zitten.
- Zorg voor hoogtelijnen die naar boven en buiten gericht zijn. Bij deze boom groeien er ook hoogtelijnen meer midden in de boom. Die worden verwijderd.
- Laat veel keuzes open, dus snoei niet teveel takken weg. Je kunt een minimale afstand aanhouden van 20-30 cm tussen (uiteinden) van gesteltakken. Dan raken ze elkaar vaak wel het volgende jaar, maar dan is de boom verder ontwikkeld en zal die er anders uitzien. Dan is het ook makkelijker om een goede keuze te maken welke takken het meest geschikt zijn voor verdere uitbouw.

St-Remy peer met onevenwichtige kroon

De St-Remy peer groeit goed maar heeft een onevenwichtige kroon.

- Een hoogtelijn is door vruchtdracht uitgebroken (2)
- 2 andere gesteltakken gaan niet duidelijk omhoog maar vooral naar buiten en worden zo een soort zijtakken (1 en 3).
- Een andere gesteltak groeit heel hard naar boven en naar buiten en daardoor groeien de zijtages bovenin over de etages onderin de boom (4).
- Om het evenwicht te herstellen moet er fors worden

gesnoeid/ingegrepen (zie de snoeilijnen in de foto).

- De gesteltakken die te vlak en te sterk naar buiten groeien worden dicht bij de stam doorgezaagd om daarmee sterke reactiescheuten omhoog te krijgen: daarmee kan nieuwe hoogte worden opgebouwd.
- De gesteltak die te sterk omhoog en naar buiten groeit wordt op een lagere zijtage teruggezet. Ook daar zal een nieuwe sterke reactiescheut ontstaan voor een nieuwe hoogtelijn.

Snoeien jonge bomen is ontwikkelingswerk!

- Veel snoeiers denken modelmatig bij vormsnoei van jonge bomen.
- Maar het is goed te beseffen dat het een hele ontwikkeling is van jonge tot volwassen boom.
- Dat betekent dat omdat een oude boom maar 4 hoofdgesteltakken heeft, dat je niet bij een jonge boom al hoeft te beginnen met slechts 4 gesteltakken, als er plaats is voor meer gesteltakken.
- De opbouw is een ontwikkelingsproces, waarbij je vaak na een paar jaar de boom niet meer herkent.
- De boom groeit met een kroon van 1x1m naar een kroon van bijv. 8x6m in 20 jaar. In die tijd gebeurt er nog zoveel en verandert er ook zoveel.
- Belangrijk is dan wel dat je een idee hebt van hoe een boom er na 5, 10, 15 jaar uit kan zien.
- Leren snoeien is dus ook vaak leren wat het effect is van je snoeiwerk.
- Een boom groeit (meestal) vanzelf. Als je zorgt voor goede groei en een goede beginvorm (met meerdere hoogtelijnen) dan gaat veel vanzelf.
- Als een boom evenwichtig groeit dan is het snoeien vaak vooral uitdunnen omdat naarmate de boom groter wordt steeds meer takken aan de buitenkant van de kroon elkaar raken.
- Snoeien betekent verder natuurlijk ook plek maken voor eerst de driepoot en daarna voor de ladder.
- Snoeien van een jonge boom betekent dus ook vooral kijken naar de buitenkant van de kroon, naar de uiteinden van de (gestel)takken: waar gaat de boom/takken naar toe!